

Εκείνο το πρωί, μόλις ο Τζοβάνι πήρε τον δίσκο από το γραφείο, άνοιξε, ως συνήθως, την τσάντα που είχε φέρει από την τράπεζα. Δεν την είχε αγγίξει το προηγούμενο βράδυ αφού δεν υπήρχαν έγγραφα για να δουλέψει – μόνο τρία γράμματα, το περιεχόμενο των οποίων θυμόταν απέξω και τα οποία φύλαγε στο μικρό θησαυροφυλάκιο του γραφείου του στην τράπεζα. Ευτυχώς υπήρχε κι εδώ ένα παρόμοιο. Σηκώθηκε, άνοιξε το θησαυροφυλάκιο, πήρε τα τρία γράμματα, τα έβαλε μέσα και αμέσως μετά το μετάνιωσε, τα έβγαλε πάλι έξω, γύρισε και κάθισε στο γραφείο, τα τοποθέτησε το ένα πλάι στο άλλο κι έμεινε να τα κοιτάζει με άδειο βλέμμα. Τρία γράμματα ανώνυμα. Και τα τρία είχαν τη διεύθυνσή του στην τράπεζα.

Το πρώτο το είχε λάβει σχεδόν τριάντα χρόνια πριν.

*Κάνε αυτό που πρέπει να κάνεις,
ξέρεις καλά τι.
Γιατί να πεθάνεις νέος;*

Μόλις το είδε, το έδωσε στον Τζερμοζίνο, τον τότε διευθυντή του, να το διαβάσει.

«Τι σημαίνει αυτό;»

«Έχει την υπογραφή του Φιλίπο Παλμιζάνο, κύριε διευθυντά».

«Μα τι λες! Αφού είναι ανώνυμο!»

«Είναι σαν να το έχει υπογράψει, πιστέψτε με».

«Και ποιος είναι αυτός ο Παλμιζάνο;»

Μια ερώτηση που θα επέτρεπε στον εαυτό του να κάνει μόνο κάποιος σαν τον Φέμπο Τζερμοζίνο, ο οποίος μόλις πριν από δύο μήνες είχε προαχθεί σε διευθυντή του υποκαταστήματος και είχε έρθει από τη Φλωρεντία στη Μοντελούζα.

«Είναι ο αρχηγός της τοπικής μαφίας, κύριε διευθυντά. Λένε πως έχει τρεις νεκρούς στη συνειδησή του».

Ο Τζερμοζίνο χλόμιασε απότομα κι έσπρωξε μακριά το γράμμα με τη μύτη του χαρτοκόπτη.

«Να το πας αμέσως στους Καραμπινιέρους!»

«Αστειεύεστε; Ο Παλμιζάνο θα βάλει να με σκοτώσουν την ίδια στιγμή».

«Μα τι θέλει αυτός ο Παλμιζάνο;»

«Άνοιγμα λογαριασμού, επί της ουσίας χωρίς όριο. Πριν από δεκαπέντε μέρες κέρδισε τον διαγωνισμό για την κατασκευή μιας οδογέφυρας και προχθές κέρδισε έναν άλλο για...»

«Ε, ίσως, αν τα πράγματα είναι...»

«Είναι δημόσια έργα. Τους διαγωνισμούς τους κέρδισε αναγκάζοντας όλους τους άλλους υποψηφίους να αποσυρθούν».

«Μα αν τους κέρδισε νόμιμα...»

«Κοιτάξτε, ο κίνδυνος που διατρέχουμε είναι τεράστιος με ένα τέτοιο πρόσωπο».

«Και τι κάνουμε τότε;»

«Μπορώ να προχωρήσω με τον τρόπο μου;»

Έτσι ξεκίνησε η λαμπρή καριέρα του. Ο Τζερμोजίνο περιέγραψε στους ανωτέρους του το θάρρος και την αφοσίωσή του στην τράπεζα κι εκείνος απέκτησε τη φήμη ότι ήξερε να τα βγάζει πέρα στα δύσκολα, κατείχε την τέχνη της διαμεσολάβησης και ήταν σε θέση να δώσει λύση στις πιο λεπτές καταστάσεις.

Το δεύτερο γράμμα ήρθε δύο χρόνια αφότου είχε προαχθεί σε επιθεωρητή.

Το αίμα του Στέφανο Μπαρέκα

θα πέσει πάνω σε σένα και στο παιδί σου.

Σίγουρα το είχε γράψει ο αδελφός του ταμιά στο

υποκατάστημα της Αλμπανόβα, που είχε προκαλέσει έλλειμμα τριάντα εκατομμυρίων, χάνοντάς τα όλα στον τζόγο, στα καταγώγια της περιοχής του και των γειτονικών. Για να μην πάει φυλακή, αυτοκτόνησε. Καληνύχτα και αιωνία του η μνήμη. Τι ήθελε ο αδελφός του, που ήταν και υφυπουργός Οικονομικών; Να μην κάνει το καθήκον του; Από συμπόνια ή από γενναιοδωρία; Αλλά και αυτό το επεισόδιο του βγήκε χρήσιμο. Από τότε δεν ήταν απλώς εκείνος που μπορούσε να λύσει τις δύσκολες υποθέσεις, ήταν εκείνος που δεν φοβόταν τίποτα και κανέναν.

Το τρίτο γράμμα, που είχε έρθει τρία χρόνια μετά τον γάμο του με την Αντέλε, έλεγε:

*Το ξέρεις ότι έχεις πιο μεγάλα κέρατα
κι απ' του τράγου;
Ρώτα την κυρά σου τι έκανε χθες
το απόγευμα στις πέντε στο Μοτέλ Ρεγγίνα.*

Κι εκείνος ρώτησε τη γυναίκα του το ίδιο βράδυ, ενώ δειπνούσαν.

«Τι έκανες σήμερα;»

«Το πρωί έμεινα στο σπίτι κι έπειτα βγήκα και πέρασα όλο το απόγευμα με την Τζάνα».

Η Τζάνα, η φίλη η καρδιακή, αυτή που ήξερε όλα τα μυστικά της, η τέλεια συνένοχος. Του πέρασε η διάθεση να κάνει κι άλλες ερωτήσεις, μετάνιω-

σε που είχε κάνει κι αυτή τη μία. Άλλωστε σε τι θα χρησίμευε να μάθει περισσότερα;

Σηκώθηκε, πήγε και ξανάκλεισε το θησαυροφυλάκιο αφήνοντας τα γράμματα πάνω στο γραφείο του. Εκεί που ετοιμαζόταν να γυρίσει και να καθίσει, έριξε μια αφηρημένη ματιά έξω από το παράθυρο. Ταράχτηκε κι έμεινε ακίνητος.

Το αυτοκίνητο της τράπεζας ήταν παρκαρισμένο δίπλα στο πεζοδρόμιο, η πόρτα μισάνοιχτη, ο οδηγός δίπλα, όρθιος, έτοιμος να την ανοίξει ολόκληρη μόλις τον έβλεπε να εμφανίζεται στην εξώπορτα.

Τι δουλειά είχε εκεί; Πλησίασε προσεκτικά στο παράθυρο, έτσι ώστε, αν ο οδηγός σήκωνε τα μάτια, να μην τον δει πίσω από το τζάμι.

Μήπως, στη γιορτή του αποχαιρετισμού, είχε κανονίσει ραντεβού με κάποιον συνάδελφο και το ξέχασε τελείως; Με τον Βερντίνι, ίσως; Ναι, ο Βερντίνι, που θα έπαιρνε τη θέση του, του είχε ψιθυρίσει ότι έπρεπε οπωσδήποτε να συναντηθούν... Αλλά ήταν βέβαιος πως δεν είχαν πει τότε.

Δεν θα έβγαζε τίποτα με το να κάθεται εκεί και να σκέφτεται. Αν είχαν στείλει το αυτοκίνητο, τότε σίγουρα...

Έπρεπε να πάει να βάλει γραβάτα!

Κι εκείνη ακριβώς τη στιγμή είδε τον οδηγό να βγάζει το κινητό από την τσέπη του και να το φέρ-

νει στο αυτί του. Αμέσως μετά, έκλεισε με αγένεια την πόρτα, κάθισε στη θέση του, έβαλε μπροστά τη μηχανή κι έφυγε. Προφανώς είχαν ξεχάσει να τον ειδοποιήσουν ότι δεν χρειαζόταν πια να πηγαίνει να τον παίρνει. Γύρισε στο κάθισμά του και κοίταξε πάλι τα γράμματα. Την είχε πάρει, όμως, πια την απόφασή του. Τράβηξε κοντά του το μεγάλο κρυστάλλινο σταχτοδοχείο που βρισκόταν εκεί για ντεκόρ –πάνε δέκα χρόνια που είχε κόψει το κάπνισμα–, άνοιξε το τελευταίο συρτάρι του γραφείου, βρήκε ένα κουτί με σπέρτα δίπλα σ' ένα πακέτο τσιγάρα, ακόμα με τη ζελατίνα, το άνοιξε, άναψε ένα σπέρτο κι έβαλε φωτιά στο πρώτο γράμμα.

Πέντε λεπτά αργότερα, το δωμάτιο είχε γεμίσει με έναν αποπνικτικό καπνό και το σταχτοδοχείο με έναν μικρό μαύρο σωρό από στάχτες.

Πήγε κι άνοιξε πάλι το παράθυρο για να μπει καθαρός αέρας και, βλέποντας ότι δεν περνούσε κανείς, άδειασε έξω το σταχτοδοχείο. Έπειτα από λίγο, ξανάκλεισε το παράθυρο και γύρισε να καθίσει.

Αυτόνομα, χωρίς ο εγκέφαλος να του δώσει εντολή, το αριστερό του χέρι κινήθηκε προς το επάνω μέρος του γραφείου, αλλά καθώς δεν συνάντησε αυτό που συναντούσε κάθε πρωί, έμεινε μετέωρο στον αέρα.

Κοιτάζοντας έκπληκτος το ίδιο του το χέρι, συνειδητοποίησε πως έκανε την κίνηση για να πιάσει

τις εφημερίδες, που ο κλητήρας φρόντιζε ώστε να βρίσκει πάντα στην ίδια θέση. Και που, το πιθανότερο, εκείνη τη στιγμή θα τις ξεφύλλιζε ο Βερντίνι.

Οι εφημερίδες που διάβαζε, εκτός από τις δύο τοπικές, ήταν οι «Sole-24 Ore», «Corriere della Sera», «La Stampa» και «la Repubblica». Εκείνος ξεκινούσε πάντα με την «Corriere». Ήταν σίγουρο, όμως, ότι ο Βερντίνι θα άνοιγε πρώτη τη «Sole».

Δεν τις διάβαζε ακριβώς, μάλλον τις ξεφύλλιζε αφηρημένα, σταματώντας για λίγο μόνο στις οικονομικές σελίδες και στο αστυνομικό ρεπορτάζ. Εκτός από τις νεκρολογίες, που τις διάβαζε όλες με ιδιαίτερη προσοχή.

Άρχισε να μετακινείται ανήσυχος στην πολυθρόνα, λες και η απουσία των εφημερίδων αντιπροσώπευε κάτι που του είχαν στερήσει αδικαιολόγητα.

Κάποια στιγμή δεν άντεξε άλλο. Το να έχει αυτές τις εφημερίδες πάνω στο γραφείο του έγινε γι' αυτόν απόλυτη και επιτακτική ανάγκη. Πάτησε το κουμπί της ενδοεπικοινωνίας και ο Τζοβάνι απάντησε αμέσως.

«Πήγαινε να μου πάρεις εφημερίδες».

«Τις ίδιες που σας αγοράζω τις Κυριακές;»

«Ναι. Και, Τζοβάνι, τώρα πια θα μου τις αγοράζεις κάθε πρωί και θα μου τις αφήνεις μαζί με τον καφέ».

Χτύπησε το τηλέφωνο.

Άρπαξε το ακουστικό σαν τον διψασμένο που

αρπάζει το ποτήρι με το νερό. Αυτή την ώρα, στο γραφείο, θα είχε ήδη απαντήσει σε καμιά δεκαπενταριά τηλεφωνήματα.

«Ναι, μπαμπά, εσύ είσαι;»

Ήταν ο Λουίτζι, από το Λονδίνο. Ανησύχησε. Τα τηλεφωνήματα του γιου του τις περισσότερες φορές σήμαιναν κάτι δυσάρεστο. Μια φορά είχαν καταρρεύσει οι μετοχές του, μια άλλη είχε σπάσει το χέρι του, μια τρίτη είχε παίξει μπουνιές με έναν άγνωστο... Και πάντα χρησιμοποιούσε μια φωνή παραπονιάρικη που ζητούσε παρηγοριά. Μια παρηγοριά που εκείνος ποτέ δεν στάθηκε ικανός να του προσφέρει, γιατί ποτέ δεν στάθηκε ικανός να αντικαταστήσει, σ' αυτό, τη μητέρα που έχασε.

«Ναι. Γεια, πώς είσαι;»

«Είμαστε καλά. Πάρα πολύ καλά. Σου τηλεφώνησα στην τράπεζα, αλλά μου είπαν ότι...»

«Από σήμερα είμαι συνταξιούχος».

«Να την απολαύσεις τη σύνταξη, μπαμπά. Σου αξίζει. Ήθελα να σου πω ότι σε τέσσερις μήνες, πέρα από συνταξιούχος, θα είσαι και παππούς».

Του κόπηκε κυριολεκτικά η αναπνοή.

Όχι από συγκίνηση. Τι συγκίνηση να νιώσει στην ιδέα ότι θα γίνει παππούς ενός παιδιού που το πιθανότερο ήταν ότι δεν θα έβλεπε και δεν θα το ζούσε ποτέ; Αληθινός παππούς είναι εκείνος που πηγαινεί το εγγόνι του στο σχολείο, το συνοδεύει στην παιδική χαρά, το βλέπει να μεγαλώνει μέρα με

τη μέρα... Η έκπληξη ήταν που του έκοψε την αναπνοή, γιατί ειλικρινά είχε ξεχάσει ότι ο γιος του είχε παντρευτεί πριν από ένα χρόνο. Δεν θυμόταν καν το όνομα της Αγγλίδας γυναίκας του.

«Τι... τι ωραία... Η γυναίκα σου...»

«Η Τζάκι είναι μια χαρά. Αν έχεις διάθεση να έρθεις στο Λονδίνο να γνωρίσεις το εγγόνι σου, έχουμε ένα δωματιάκι για τους ξένους, με μονό κρεβάτι. Μπορείς να μείνεις όσο θέλεις. Τώρα πρέπει να σ' αφήσω. Γεια, μπαμπά».

«Γεια και χαιρέτησέ μου...»

Ο Λουίτζι είχε ήδη κλείσει. Έμεινε εμβρόντητος. Γρήγορα, όμως, ξανασκέφτηκε τη διπλωματική φράση του γιου του για το δωματιάκι των ξένων με το μονό κρεβάτι, η οποία μεταφραζόταν στο «μην τολμήσεις να έρθεις με τη γυναίκα σου».

Τον γάμο με την Αντέλε ο Λουίτζι δεν του τον συγχώρεσε ποτέ. Μοναχογιός, πάντα πολύ δεμένος με τη μάνα του. Και όταν η Μικέλα πέθανε, ο μικρός ήταν τόσο απελπισμένος, τόσο βυθισμένος στον πόνο του, που εκείνος, για να ξεχαστεί, τον έστειλε για λίγο στο Λονδίνο, σε έναν ξάδελφο που δούλευε στο Σίτι. Γύρισε αλλαγμένος, αποστασιοποιημένος, συχνά έμοιαζε απών, απορροφημένος στις σκέψεις του. Όταν αποφοίτησε, έφυγε για το Λονδίνο και μην τον είδατε.

Πριν παντρευτεί την Αντέλε, ωστόσο, δεν υπήρ-

χαν Χριστούγεννα που να μην εμφανιστεί στη Μοντελούζα. Αφότου εκείνος ξαναπαντρεύτηκε, ο Λουίτζι δεν ξαναήρθε ποτέ. Γράμματα σπανίως, τηλεφωνήματα κάθε τρεις μήνες. Η αλήθεια είναι πως αντάλλαξε τον γιο του με μια γυναίκα. Κέρδισε ή έχασε; Ίσως, τώρα που στη ζυγαριά έμπαινε ένα εγγόνι...

Ελαφρύ χτύπημα στην πόρτα.

«Οι εφημερίδες, κύριε».

Πήρε στα χέρια την «Corriere», αλλά, αντί να την ανοίξει στην πρώτη οικονομική σελίδα, άρχισε να διαβάζει τις νεκρολογίες. Τώρα μπορούσε να επιτρέψει στον εαυτό του να δίνει προτεραιότητα στις αναγγελίες θανάτου, διατρέχοντας προσεκτικά ένα ένα τα ονόματα που εμφανίζονταν στις ατέλειωτες λίστες όλων των συμμετεχόντων στο πένθος.

Άνοιξε η πόρτα του γραφείου και εμφανίστηκε, απρόσμενα, η Αντέλε. Πρέπει να είχε μόλις ξυπνήσει, φορούσε ρόμπα και παντόφλες, και μύριζε ακόμα κρεβάτι. Κομψή και αεράτη, έμοιαζε ψεύτικη. Θύμιζε ακριβές αντίγραφο κάποιας από τις Αμερικανίδες ντίβες του ασπρόμαυρου σινεμά.

Πόσο καιρό είχε να έρθει να τον βρει στο διαμέρισμά του; Χρόνια, σίγουρα. Αλλά πόσα; Τέσσερα; Πέντε; Τώρα που είχε μόλις κλείσει τα σαράντα, είχε γίνει ακόμα πιο όμορφη απ' όταν την είχε παντρευτεί, δέκα χρόνια πριν.

Απροσδόκητα, ένωσε μια οδυνηρή επιθυμία για

το κορμί της. Μα δεν κουνήθηκε, δεν άνοιξε το στόμα του, περίμενε να μιλήσει πρώτα εκείνη.

«Πώς πάει η πρώτη σου μέρα ως συνταξιούχος;»
«Καλά. Κάθισε».

«Όχι, πρέπει να φύγω τρέχοντας. Είμαι...»

Ήθελε να την κρατήσει λίγο ακόμα και είπε το πρώτο πράγμα που του πέρασε από το μυαλό.

«Πριν από λίγο τηλεφώνησε ο Λουίτζι».

«Τι ήθελε;»

«Μου ανήγγειλε ότι θα αποκτήσουν παιδί».

«Ωραία. Εγώ ήρθα να σου πω ότι σήμερα το μεσημέρι πρέπει να φάω με την Τζάνα. Θα τα πούμε το βράδυ, στο δείπνο. Εντάξει;»

«Εντάξει. Και ο Ντανιέλε;»

«Ο Ντανιέλε θα πάει να φάει στην εστία, στο πανεπιστήμιο».

Στην πόρτα, στάθηκε, γύρισε και τον κοίταξε.

«Για δεσ, δεν φόρεσες γραβάτα».

Όταν η Αντέλε έφυγε, έμεινε ακίνητος, με τα ρουθούνια ορθάνοιχτα, να μυρίζει το ελαφρύ άρωμα της επιδερμίδας της που πλανιόταν ακόμα μέσα στο γραφείο.